12. Házi feladat (határidő: 2015-12-4)

A feladatokra teljes megoldást kérünk részletszámításokkal, indoklással, az eredmény leírása nem elegendő. Más megoldását lemásolni nem szabad!

1. Melyek lineárisak az alábbi leképezések közül? Amelyik igen, azt írjuk fel valamilyen mátrixszal való balszorzásként! Mi a lineáris leképezés magtere és képtere?

   a) $(x, y, z) \mapsto (x - 2y, z, x + y + z)$

   b) $(x, y, z) \mapsto (x + 2y, 3x - y)$

   c) $(x, y, z) \mapsto (1, x, x^2 y)$

2. Legyen a ϕ leképezés az $\mathbb{R}^3$ pontjainak a z tengelyre való merőleges vetítése. Mutassuk meg, hogy ez lineáris leképezés. Adjuk meg ϕ mátrixát a standard bázisban! Határozzuk meg ϕ magterét és képterét és ezek dimenzióját!

3. Adjuk meg az $(1, 1, 1)$ normálvektorú, origón átmenő síkra való tükrözés mátrixát standard bázisban.

   a) Báziscsere segítségével.

   b) Diadikus módszer segítségével.

4. Adjuk meg annak a T lineáris transzformációnak a standard mátrixát amelyre

   a) $T : (1, 0) \mapsto (3, 1), (1, 1) \mapsto (-1, 2)$

   b) $T : (1, 1, 0) \mapsto (0, 1, 4),\ (1.0.1) \mapsto (1, 2, 4),\ (0, 1, 1) \mapsto (-1, 3, 2)$

5. Az $xy + z = 0$ felületet mibe viszi az a lineáris transzformáció, amelynek mátrixa $\mathbf{A}$, ahol

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

6. Döntsük el, hogy az alábbi mátrixok között melyek hasonlóak $\mathbb{R}$ fölött?

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 2 & 1 \\ -1 & 0 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{B} = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{C} = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix},$$

$$\mathbf{D} = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ -1 & 0 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{E} = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}.$$

7. Tekintsük $\mathbb{R}^5$ térnek a $(0, 1, 1, 1, 0)$, $(1, 0, 1, 0, 0)$ és $(1, 1, 1, 1, 0)$ vektorok kifeszített $\mathcal{V}$ alterét.

   a) Írjuk fel az $\mathcal{V}$ altérre való merőleges vetítés mátrixát.

   b) Adjuk meg az $(1, 2, 3, 4, 5)$ vektornak a $\mathcal{V}$-be eső merőleges vetületét, és a $\mathcal{V}$-re való tükörképét.

   c) Írjuk fel a $\mathcal{V}$-re való tükrözés mátrixát!

8. Legyen $\mathcal{V}$ az előző feladatbeli altér, és legyen $\mathcal{W}$ az $(1, 1, 1, 1, 1)$ és a $(0, 0, 0, 1, 0)$ vektorok által kifeszített altér.

   a) Írjuk fel a $\mathcal{V}$-re $\mathcal{W}$ mentén való vetítés mátrixát, valamint a $\mathcal{W}$-re $\mathcal{V}$ mentén való vetítés mátrixát.

   b) Bontsuk fel az $(1, 2, 3, 4, 5)$ vektort egy $\mathcal{V}$-be és egy $\mathcal{W}$-be eső vektor összegére.

9. Legyen Φ az a leképezés, amely egy $n \times n$-es mátrixhoz a nyomát rendeli. Mutassuk meg, hogy ez lineáris leképezés $\mathrm{M}_n[\mathbb{R}]$-ből $\mathbb{R}$-be. Adjunk meg, $\mathrm{M}_n[\mathbb{R}]$-ben és $\mathbb{R}$-ben egy-egy bázist, és írjuk fel a leképezés mátrixát ebben a bázispárban. Mi lesz a leképezés képtere és magtere? Adjunk meg a kép és magtérben egy-egy bázist és adjuk meg ezen terek dimenzióját!

10. Jelölje $\mathcal{E}$ az $\mathbb{R}^3$ standard bázisát, és legyen $\mathcal{B} = \{(1, 2, 0), (1, 1, -1), (1, 0, -1)\}$ egy másik bázisa. Írjuk fel a T lineáris transzformáció mátrixát a megadott bázisban, ha ismerjük mátrixát a másikban:

    a) $[T]_{\mathcal{E}} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 2 & 1 \\ 1 & 3 & 2 \end{bmatrix}$. $[T]_{\mathcal{B}} =?$

    b) $[T]_{\mathcal{B}} = \begin{bmatrix} -1 & 1 & 3 \\ 0 & 2 & -1 \\ -1 & 1 & -2 \end{bmatrix}$. $[T]_{\mathcal{E}} =?$

Gyakorló feladatok

1. Melyek lineárisak az alábbi leképezések közül? Amelyik igen, azt írjuk fel valamilyen mátrixszal való balszorzásként! Mi a lineáris leképezés mageter és képtere?

   a) $(x, y, z) \mapsto (x + 1, y + 1, z + 1)$

   b) $(x, y, z) \mapsto (x + y + z, x - 2z)$

   c) $(x, y, z) \mapsto (a_1, a_2, a_3) \times (x, y, z)$

2. Mely vektorterek izomorfak: *a)* $\mathbb{R}^6$ ($\mathbb{R}$ felett), *b)* $\mathbb{R}^{3x2}$ ($\mathbb{R}$ felett), *c)* $\mathbb{C}^3$ ($\mathbb{R}$ felett)?

3. Mutassuk meg, hogy ha egy $\phi : \mathcal{V}_1 \to \mathcal{V}_2$ vektorterek közti lineáris leképezés $\mathcal{V}_1$ egy bázisát $\mathcal{V}_2$ egy bázisába viszi 1-1 módon, akkor ez a leképezés kölcsönösen egyételmű $\mathcal{V}_1$ és $\mathcal{V}_2$ között.

4. Lehet-e egy f lineáris leképezésre

   a) $\dim(\mathrm{Im}(f^2)) > \dim(\mathrm{Im}\, f)$

   b) $\dim(\mathrm{Im}(f^2)) = \dim(\mathrm{Im}(f)) - 2$. Ha lehet, adjunk példát, ha nem, indokoljunk!

5. Legyen $\phi : \mathcal{V} \to \mathcal{W}$ lineáris leképezés $v_1, ..., v_n \in \mathcal{V}$ tetszőleges vektorok. Mely állítások következnek valamelyik másikból (esetleg több másikból)?

   a) ϕ injektív,

   b) ϕ szürjektív,

   c) $v_1, ..., v_n$ generátorrendszer $\mathcal{V}$-ben,

   d) $\phi(v_1), ..., \phi(v_n)$ generátorrendszer W-ben,

   e) $v_1, ..., v_n$ lineárisan független V-ben,

   f) $\phi(v_1), ..., \phi(v_n)$ lineárisan független $\mathcal{W}$-ben,

   g) $\mathcal{V}$-ben van olyan bázis, melynek képe lineárisan független $\mathcal{W}$-ben Változik-e a következtetések rendszere, ha föltesszük, hogy $\dim \mathcal{V} = \dim \mathcal{W}$ véges szám.

6. Adjuk meg az alábbi lineáris leképezések mátrixát a megadott bázispárban!

   a) a sík α szögű elforgatása az origó körül (a bázis mindkét térben *(i)* $\{(1,0),(0,1)\}$; *(ii)* $\{(1,0),(\cos(\alpha),\sin(\alpha))\}$;

   b) a legfeljebb n-edfokú valós polinomok terén a deriválás mátrixa (a bázis mindkét térben $1, x, x^2, ..., x^n$)

   c) $\mathbb{R}^3 \to \mathbb{R}^2$; $(a, b, c) \mapsto (a+b, 2a-c)$ (a standard bázisokkal)

   d) a sík helyvektorainak tükrözése egy origón átmenő α irányszögű egyenesre (a standard bázisban)!

7. Adjuk meg az alábbi lineáris leképezések mátrixát a standard bázisban! Adjuk meg a leképezések magterét és képterét és ezek dimenzióját!

   a) $\mathbb{R}^3$ pontjainak z tengely körüli elforgatása α szöggel. *b)* $\mathbb{R}^3$ pontjainak xy síkra való tükrözése. *c)* $\mathbb{R}^3$ pontjainak xy síkra való merőleges vetítése. *d)* $\mathbb{R}^3$ pontjainak z tengely irányú 3-szoros nyújtása! *e)* $\mathbb{R}^3$ pontjainak z tengelyre való tükrözése. *f)* Adjuk meg két korábbi transzformáció kompozíciójának és összegének mátrixát!

8. Az előző feladatot módosítsuk úgy, hogy a forgatás, tükrözés, vetítés tengelye, illetve síkja általános helyzetű, de továbbra is 0-n átmenő legyen!

9. *a)* Adjunk meg egy lineáris transzformációt, amely az $\mathbb{R}^3$ standard bázsiát v_1, v_2, v_3 vektorokba viszi! Írjuk fel mátrixát a standard bázisban!

   b) Adjunk meg egy lineáris transzformációt, amely az $\mathbb{R}^3$ w_1, w_3, w_3 vektorait v_1, v_2, v_3 vektorokba viszi! Írjuk fel mátrixát a standard bázisban!

10. Legyen $f : \mathcal{V} \to \mathcal{V}$ lineáris transzformáció! Mutassuk meg, hogy vagy $\mathcal{V} = \mathrm{Im}\, f \oplus \mathrm{Ker}\, f$ vagy vagy f^2 rangja kisebb f rangjánál!

11. Adjuk meg a mátrixát a következő lineáris leképéskenek a megadott bázisban (vagy bázispárban)! Adjuk meg a képtér és a magtér egy-egy bázisát!

    a) $f(x, y, z) = (x+2y-z, x-y+z)$ standard bázisban, illetve a $\mathcal{B}_1 = \{(1,1,0),(0,1,1),(1,0,1)\}$ és $\mathcal{B}_2 = \{(1,2),(2,1)\}$ bázispárban!

    b) az $x = t$, $y = 2t$, $z = -t$ tengely körüli 90°-os forgatás a standard bázisban!

    c) a 3×3-as valós mátrixokon az $\mathbf{A} \mapsto \mathbf{A} + \mathbf{A}^T$ leképezés a standard bázisban!

12. Legyen egy $\mathcal{V}$ vektortérben $\mathcal{A} = \{v_1, \ldots, v_n\}$ és $\mathcal{B} = \{w_1, \ldots, w_n\}$ két bázis. Írjuk fel az identikus leképezés mátrixát az $\{\mathcal{A}, \mathcal{B}\}$ bázispárban. Mik lesznek ennek az oszlopvektorai? Mi a kapcsolata ennek a mátrixnak a $\mathbf{C}_{\mathcal{B}\leftarrow\mathcal{A}}$ áttérési mátrixszal?

Szorgalmi feladatok

*1 Adjunk példát olyan mátrixra, amely nem hasonló diagonális mátrixhoz!

*2 Mutassuk meg, hogy ha két $n \times n$-es komplex elemű mátrix felcserélhető, és mindkettő hasonló egy diagonális mátrixhoz, akkor közös mátrixsszal is diagonalizálni tudjuk őket.